

Ülevaade. Mida vajab rahvusooper Estonia?

Rahvusooper Estonias on praegu üleminekuaeg, teatrile otsitakse uut peadirektorit. Nagu suure kunstitempli puhul ikka, on Estonia ümber viimastel aastakümnetel olnud nii vaimustust kui ka nurinat ja soove muutusteks.

Üleminekuhetkel jagavad neil teemadel oma mõtteid lauljad Aile Asszonyi, Monika-Evelin Liiv ja Priit Volmer, muusikateadlane Kristel Pappel, helilooja Jüri Reinvere, lavastaja Liis Kolle, orkestrant Mart Laas ja ooperisõber Peter Pedak. Mõtteavalduste käivitavaks küsimuseks oli, kuidas iseloomustada Estonia nägu Euroopa ooperimaastikul ja millises suunas võiks Estonia edasi liikuda.

Aile Asszonyi laulja

Ma armastan Estonia teatrit väga. Siinsetel lavalaudadel möödusid 11 aastat mu lauljateest.

Aga Estoniat puudutavad küsimused on vaatamata oma näilisele lihtsusele äärmiselt kompleksed ja nõuavad suurt süvenemist ja mõttetööd. Ma pean rahvusooperit oma koduteatriks ja ei soovi selle aadressil "lumelabidaga lahmides" kriitikat teha või enesealalhoiuinstinktist ajendatuna võimalikult kadedalt ja viisakalt kellegi varvastel tallumata mineviku oreoolide ja oleviku prohmakate vahel laveerida.

Estonia teater on osa Eesti kultuurimaastikust, koos selle ajaloo, omapärade ja finantsiliste võimalustega. Pole kellelegi uudis, et ooper kunstivormina on väga kallid ning käesoleval hetkel on kogu maailma ooperimaastik väga nukras seisus. Karta on, et tulemas on "jääaeg".

Tahaksin väga kõigile, kes rahvusooperi tuleviku üle otsustavad ja peagi Estonia teatrile uut juhti valima hakkavad öelda: Euroopa või maailma mastaabis pole mingit tähtsust, kas Eesti riigil on rahvusooper või mitte. See on tähtis meile, eestlastele – rahvusooper on sidus jätk meie rahvusliku kultuurilise enesemääramise teel.

Võib-olla on Estonia teatri suurimaks väljakutseks lähitulevikus vabaneda oma rahvusromantilisest, kunstilist arengut pärssivast "perekonna" mentaliteedist, ning ka ajale jalgu jäänud repertuaariteatri süsteemist, mis oma kohmakuse ja kõrge ülalpidamiskulu tõttu hakkab ajalukku jääma isegi repertuaariteatrite kodumaal Saksamaal. Aina rohkem Saksa

kultuur.err.ee

25.11.2020 14:41

Virge Joamets

Tiina Mattisen

la Rimmel

Teater Vanemuine

Rahvusooper Estonia

Estonia teater

Arvo Volmer

Teater

teatreid on repertuaari süsteemist kaugenema hakanud ning üle on mindud erinevatele pool-stagione-süsteemidele (Eesti kontekstis oleks ehk lähedasim mõiste pool-projektisüsteem). See võimaldab palju kiiremini reageerida publiku huvile, olla repertuaari ja loovmeeskonna valikuis ajakohasem. Rääkimata selle süsteemi kiirest positiivsest mõjust ansamblilauljate, koori ja orkestri professionaalsele kvaliteedile.

Mis toob mind küsimuseni, kui palju peaks rahvusooper oma lauljatesse panustama? Selge on see, et ilma lauljateta, kes on nõus püsivalt elama Eestis/Tallinnas, ei ole rahvusooper palgalise ansambliga ooperiteatrina jätkusuutlik. Seega on küsimus pigem selles, keda defineerida "oma lauljaks" – olen isegi oma lauljatee alguses orkestriproovis kuulnud orkestrandi üllatunud pobisevat kommentaari "vaat kui hästi see välismaa tüdruk eesti keelt räägib", kuigi olen sündinud, kasvanud ja kogu oma akadeemilise haridustee käinud Eestis. Samas olen end "oma lauljana" tundnud mitmete erinevate riikide teatrites, kus muusikat ja ooperižanri selle osana peetakse rahvusteüleseks kunstivormiks.

Eesti rahvusooperil pole muud võimalust, kui toetuda Eestis elavatele lauljatele. Iga ansambliteatri (muusikalise) juhi suurim väljakutse on oma lauljaid tundma õppida ning repertuaarivaliku ja kindla pikaajalise visiooni kaudu lauljaid arendada. Kõikidest muusikutest vajab ooperilaulja oma arengus enim rahulikku ja toetavat keskkonda.

Seega on (ooperi)juhi puhul tähtsaim pikaajaline visioon ja valmidus end tõepoolest oma majale ja trupile pühendada.

Monika-Evelin Liiv **laulja**

See on keeruline küsimus. Üks oluline osa teatri näos ja arengus on kindlasti repertuaaril. Mitmetel põhjustel ei ole suurt osa repertuaarist Estonias viimasel ajal esitada saanud. Siin on muidugi ka see külg, et etendus peab müüma ning selletõttu peab kavas olema ka n-õ kergemat repertuaari. Aga tuleks leida hea balanss. Mul on suured lootused, et kui uus direktor on valitud, saab kunstiline juht Arvo Volmer repertuaariküsimusega veel aktiivsemalt tegeleda. Soliste valides võiks ikkagi Eesti lauljad tulla esmajärjekorras. Et me ei oleks n-õ odava tööjõu sisseostjad ja võtame rolli välislaulja, kui oma laulja on olemas. Tahaks, et ka meie rahvusooper Estonia oleks kuulus selle poolest, et meil on väga head oma lauljad, nagu on praegu tuntud Läti või Leedu teatrid.

Estonias on suhteliselt palju püsipalgal lauljaid, aga maailma ooperiteatrites on küllalt palju seda, et laulja palgatakse üheks

etenduseks, eri projektideks. Püsipalgal olevatel lauljatel peab siis olema peal pidev coaching, et solist oleks värske ja vormis. Suurtes teatrites see nii on. Kui tegin etendusi Covent Gardenis, olid eelarves sees coaching'u tunnid. Kui teater kohtleb oma soliste hästi, siis sellest esitused ainult võivad ning tase tõuseb.

Kui repertuaarist rääkida, siis võiks vaadata, kes Eesti lauljatest töötab välismaal ja võtta kavva oopereid, et see esitajate ansambel saaks kokku tulla. Meil on ju Ain Anger, Mati Turi, Lauri Vasar, Priit Volmer, Aile Asszonyi, Annely Peebo, Kai Rüütel, Mirjam Mesak – ja mina ka. Muidugi saame aeg-ajalt külalisena koduoperis laulda ja tuleme alati hea meelega. Aga on palju teoseid, kus saaks meid kasutada ja sagedamini. Esimene, mis võiks sobida ja kohe meelde tuleb, on Wagneri "Lohengrin".

Mul on väga hea meel, et nüüd jaanuarist alates saan olla Estonia laval Verdi "Trubaduuris" Azucena rollis. Ootan ka väga koostööd Neeme Kuningaga. Tegin seda rolli kõigepealt aasta tagasi Prantsusmaal ja nüüd oli mul septembris mitu etendust Soome rahvusoperis, sealt oli ka live-ülekanne, mis on järelkuulata. Kahjuks ei saanud mul kevadel teoks Leedu rahvusoperis Judithi roll Bartóki "Sinihabeme lossis", kuid see tuleb nüüd arvatavasti välja järgmise aasta algul. Sama Bartok pidi tulema ka Londonis, aga seal pole praegu teatreid veel lahti tehtud. Meil on hetkel Eestis väga hea olukord, kus teater saab töötada peaaegu nii, nagu vanadel aegadel.

Priit Volmer **laulja**

Estonia on väike ja tubli ja minu arust peaks kõigile selle maja töötajatele medali andma nende pühendumuse ja teatriarmastuse eest, aga mulle tundub, et Euroopa ooperimaastikul me eriti kaasa ei räägi. Asume ikkagi Euroopa äärealal ja mingit suurt mõju ja mõjuvõimu meil kahjuks pole. Praegu ei satu ka välismaa teatrivaatlejaid, kriitikuid meie etendustele. Mis ei tähenda seda, et meil õnnestunud produktsioone ei oleks või me peaks taseme pärast häbenema. Me oleme tublid ja liigume pidevalt paremuse poole.

Estonia eripära võiks olla julgem repertuaarivalik ja põnevad, nimekad lavastajad, aga kuidas leida kuldne kesktee, et pakkuda põnevat repertuaari ja ennast ka kuidagi ära majandada, ei oska öelda. Ma ei arva, et Estonia peaks iga viie aasta tagant jälle "Carmenit" tegema, aga mingisugused teada-tuntud kindlapeale minekud peavad repertuaaris olema. Kui omatulu kohustus eelarves on väidetavalt juba 40%, siis riskiks palju ruumi pole jäetud.

Minu arust repertuaarivalik on ennast õigustanud ja riskiks eriti võimalusi pole. Ja üks repertuaari kujundab ka solistide koosseis. Kes kuidas areneb ja kelle peale repertuaari ehitada. Küll tahaks kuulda ja näha näiteks mõnda Richard Straussi ooperi lavastust, aga siis ka heas akustikas ja suurel laval, mida meil praegu ei ole. Või siis leida võimalusi samasugusteks projektideks nagu näiteks "Parsifal" Noblessneris.

Muusikateater on kallis lõbu, aga kui vaadata, kuidas ja millele riik vahepeal raha lennutab, siis ühe väikese riigi ooperimaja ülalpidamine või kasvõi uue ja kaasaegsete võimalustega ooperimaja ehitamine ei tohiks ju ülesaatmatu väljaminek olla.

Olen ka seda meelt, et kõigile meie noortele, kes kaela kannavad, tuleks anda võimalus ennast meie suurel (väikesel) laval proovile panna ja seda võimalust järjest rohkem ka pakutakse.

Lavastajatega on seis kehvem. Muusikateatri lavastajaid meil ju ekstra ei koolitata ja sellest on ka tingitud suur põud. Küll olen alati põnevil ja õhinas, kui mõni sõnateatri korüfee julgeb ooperi ette võtta. See on arendav mõlemale poolele, nii lauljatele kui lavastajale. Ja on meilgi väga häid näiteid, nagu Mikk Mikiver, Roman Baskin.

Estonia etendustest oli "Pilvede värvid" ilus töö. Lugu, mis puudutas ja kõnetas. Alati elamuslikud on "Tannhäuseri" ja "Fausti" etendused. Kas siis ise kaasa tehes või kolleege nautides. Raamist väljas lugu oli ka MIM-projekt. Väga mõnus prooviperiood ja minu arust vägagi vaimukas tulemus. Muusikal "Sweeney Todd" Vanemuises oli suur avastus. Stephen Sondheim on väga mõnusa huumori ja helikeelega looja. "Romeo ja Julia" Estonias on ka selline lavastus, mida võib alati soovitada.

Kristel Pappel **muusikateadlane, Ph.D., EMTA professor**

Kõik esitatud küsimused on olulised ja vajalikud, neid on arutatud varemgi nii Klassikaraadios kui ka näiteks Sirbis ja Postimehes. Aga arutlustel pole olnud mingit mõju, mis on mind sügavalt masendanud. Loodan väga, et uus peadirektor suudab mõista nii teatri kui terviku kui ka tema osade funktsioneerimist ja suhtub õigustatud kriitikasse konstruktiivselt. Mulle näib, et paljud kunstilised küsimused on tegelikult seotud organisatoorsetega, üksuste töökorralduse ja professionaalsusega. Vahest veel kord läbi analüüsida parimad tavad ja mudelid rahvusvahelisest ooperipraktikast (või neid kõigepealt tundma õppida) ning leida optimaalne oma variant.

Pandeemia tingimustes elamine ja töötamine on näidanud, et äärmiselt tähtis on oma lauljaid kasvatada ja hoida. Rõhutaksin väga ka viimast – püüda vältida laulja ülekoormamist, toetada noorte lauljate loomulikku arengut sobivate rollidega, leida abistajaks kogenud ja usaldusväärne vokaaljuhendaja.

Lavastajate küsimust on varemgi arutatud ning endiselt olen seisukohal, et eesti ooperilavastaja ainult Eestis oopereid lavastades ei suuda lihtsalt ära elada. Mul on hea meel, et Vanemuises lavastab muusikat ja lavakunsti õppinud Robert Annus, Opera Vetoga on koostööd teinud Auri Jürna. Kui EMTAsse asub õppima muusikalseid potentsiaalseid lavastajaid, oleks ju võimalik avada lisa- või kõrvalerialana muusikateatri lavastaja suund, mis haaraks ka operetti ja muusikali. Kõigil neil žanritel on oma spetsiifika.

Repertuaari valik oleneb paljudest komponentidest ja publiku ning kriitikute soovunelmad ei pruugi alati teatri võimalustega kokku langeda. Kindlasti väärrib tunnustust Hindemithi, Rimski-Korsakovi ja Gounod' teoste kavva võtmine. Tambergi ooperit "Cyrano de Bergerac" võiks pidevalt mänguplaanis hoida, nagu on ka püütud. Kui võrrelda Estonia mängukava rahvusvahelise pildiga, siis eelkõige torkab silma, et puuduvad Richard Straussi ooperid ja vähe on teiste XX sajandi autorite lavateoseid, rääkimata XXI sajandist. (Straussi mõningatest ooperitest on olemas ka redutseeritud orkestrikoosseisuga variandid.)

Omaette teema on eesti ooperi lavale toomine. Wagneri osas on olukord paranenud ja lootkem, et nii see ka jääb. Repertuaari on rikastatud tänuväärset ka barokkooperiga. Kolleeg Alvar Loog on õigusega rääkinud kammerooperi vajalikkusest. Olen sellega täiesti nõus, peaks ainult põhjalikult kaaluma, kes sellega rohkem tegeleb – kas Estonia teater, Vanemuine, "Nargenfestival", Tallinna filharmoonia, Opera Veto või veel mingi muu organisatsioon. Väga palju on sellest, millisenä näeb teater oma publiku sihtgruppi, eriti kui turistide arv väheneb.

Mulle on jäänud mulje, et seni on juhtkond kippunud oma vaatajaid alahindama. Kõige rohkem toob publikut saali ikkagi kvaliteet, teatrist soovitakse saada elamust ning selleks võib olla nii Mozarti, Verdi kui ka Alban Bergi ooper. Tõstaksin veel kord esile, et oluline on tugev oma lauljate ansambel ja mitmekesine repertuaar, mis hõlmaks ka vähem tuntud šedöövleid – kunagi oli just nende õnnestunud esitamine Estonia üks karaktersemaid palgejooni. Vahest aegamisi mõelda stagione-süsteemi (etenduste seeria) osalisele rakendamisele, mis võimaldaks mängukava kiiremat uuendamist?

Kui rääkida enda värskematest ooperielamustest Eestis ja rahvusvaheliselt, siis Estonias oli selleks Gounod' "Romeo ja Julia", milles rõõmustas kogu esituskoosseis. Laiemalt vaadates meenuvad pandeemia-eelsest ajast kindlasti Tobias Kratzeri "Tannhäuser" Bayreuthis (2019), mille ajakirja Opernwelt kriitikud tunnistasid aasta parimaks lavastuseks, ja Covent Gardenis viimasel hetkel enne teatri sulgemist esietendunud "Fidelio" Lise Davidseni ja Jonas Kaufmanniga (Kratzeri režii, dirigeeris Antonio Pappano). Unustamatu elamus nii kunstilises kui ka elulises mõttes oli "Così fan tutte" selle aasta augustis Salzburgi festivalil Christoph Loy lavastuses ja Joanna Mallwitz'i dirigeerimisel – oli see saja-aastaseks saanud festival ju üks väheseid, mis suvel siiski toimus.

Jüri Reinvere

helilooja, ooperite "Puhastus", "Peer Gynt" ja "Minona" autor

Estonia seisab täpselt keset Eesti riigi pealinna, võimsa sümbolina keset kogu tema eksistentsi ning ajalugu, kuid on kahjuks ammu kaotanud oma koha Eesti muusikaelu ühe keskusena. Tema probleemid on meile ju tegelikult hästi teada: teatril puudub innustunud eesti publik, puudub muusikutest publik. Isegi muusikaproffessionaalide teadmine ooperi ajaloost, selle tänapäevast, ooperi spetsiifikast ja üleüldse ooperiteatriga seonduvatest eripäradest on väga minimaalne – kui ainult mõelda, milliste intervjuuküsimuste ja aruteludega ma ise olen Eestis kokku puutunud. Ja seda mitte asjaarmastajate puhul, vaid väga erinevate muusika-ala hinnatud tegijate hulgas. See näitab, et Estonia on kaotanud relevantsi Eesti ühiskonnas, ta on kaotanud kahepoolse suhte Eesti kultuurkeskkonnaga ning publikuga ja ta on hoopis sõltuv soome ja vene turismist koos selle juurde kuuluvate rappumistega.

Hetke Estonia probleemid on seotud Eesti probleemidega laiemalt. Raske on liikuda selle Estoniaga mingis teises suunas, tehes ükskaks liigutust, teatri olulisuse tõus Eesti elanikkonna hulgas võib järgneda suuremale koostöövalmidusele Eesti keskkonnas. Kuid see pole ainuke võimalus. Paarkümmend aastat vaikset, aga järkjärgulist tööd ei vaja tingimata suuri partnereid. Ka sellega saavutab palju. Väikseid probleeme jagub, oleks mõttetu neid kõiki loetleda, aga mõnda võiks mainida. Näiteks selline suhteliselt tähelepanematu probleem, et Eesti üldsus on keskendunud üksikute staaride kujundamisele, mitte niivõrd laia haritud aluspinna loomisele. Aga see on Estoniale muutunud probleemiks, sest ooperiteater ei saa funktsioneerida üksikute staaride najal.

Eestlased on kultuurrahvas, kuid ei paista enam ammu oma muusikateatriga rahvusvaheliselt silma. Hädasti on vaja eesti

lauljaid – kogu maailm imestab, miks sellel kunagisel laulva revolutsiooniga kuulsal rahval pole välja näidata massiliselt kõrgetasemelisi lauljaid? Meil on, kuid on näpuotsatäis. Samal ajal kus Soome ja kasvavalt Läti ja Leedu lauljad on kõik maailma ooperiteatrid üle ujutanud. Miks meil puuduvad lavastajad? Selle üle peaks väga tõsiselt mõtlema ja mitte ainult Estonias, vaid Eesti haritlaskonnas laiemalt. Teisalt saame aga neid lauljaid ja lavastajaid luua endale ainult nii, kui nad töötavad nii kodu- kui ka välismaal. Estoniast, Vanemuisest ja projektiteatritest üksi ei piisa, et ära elatada eestlasest ooperilavastajad või -lauljad. Selleks peab ennekõike aga lauljate ja tulevaste lavastajate üldine tase tohutult tõusma, et neil tekiks võimalus seda tööd maailmas teha.

Me elame Läänemere ääres ja meil on paljuski samad probleemid nagu teistel Läänemere riikidel, linnadel ja nende ooperiteatritel: meie maad on rahvastiku poolest hõredad, meil puudub "vana raha", suurtööstus, meil puudub poliitikute tingimusteta toetus kultuurile. Estonia tulevikult ootakski ühelt poolt suurt koostöövalmidust Läänemere ruumis, teisalt aga väga suurt tähelepanelikkust suhtes poliitikutega – et ei juhtuks sama, mis juhtus Soome rahvusooperiga, kus järsku, katsudes meelitada poliitikuid, muutus hoopis repertuaar niivõrd meelelahutuse keskseks, et kaotas oma eripära nii rahvusvahelisel areenil kui ka võimaluse olla inkubatsioonikeskus soome muusikutele. Ühest libastuvast sammust piisab, et luua surutis, mis võib kesta kümneid aastaid.

Ja lõpuks – loomulikult peaks Estonias pidevalt toimuma eesti heliloojate teoste ettekanded. Ooper on ala, kus on vaja ennekõike pikalt saadud kogemusi. Korra elus ooperi ära kirjutades pole veel kuigi palju õppinud. Kogemusi, eestlastel on hädasti vaja kogemusi. Kogemusi ja sidemeid. On vaja suuri, väikeseid, igasuguseid projekte, kus uued ja noored tegijad saavad ennast proovile panna. Kõik ei pea olema tehtud kriitikute vaimustuseks – oma kasvulava Eesti tuleviku suhtes on sama oluline, teatud olukordades ehk isegi olulisem. Aga seda peakski Estonia keset eesti kultuuri kuidagimoodi teha suutma. Kõige olulisem Estonia puhul on see, et just praegu, tänavu sügisel, on parim aeg järele mõelda, milline Estonia peaks ja võiks tulevikus olla.

Liis Kolle lavastaja

Estonia esimene eripära võiks olla see, et ta on meie oma eesti ainult muusikateatrile pühendunud teater. Teist sellist ei ole ega hakka vaevalt keegi ka tegema. Seega on tegemist peale rahvusliku väärtuse ka unikaalse nähtusega maailma muusikateatrimaastikul. Samas, kui üldse tahta end kuhugi

sobitada, peab leidma võrdluseks õige "kaalukategooria". Võibolla eksin, aga minu meelest on Estonia siin seni asjatult tagasihoidlik olnud, sest potentsiaali on rahvusooperi institutsioonil kõvasti.

Eks nii repertuaari kui tegijate valik sarnaneb loovimisega aardesaarte, karide ja asustamata laidude vahel. Kunstilised, majanduslikud, trupi arengu ja publikueelistuste faktorid tuleb hoida ilusti tasakaalus. Ka siin ootaksin julgemaid ekskursioone avastamata radadele, näiteks pole mitmeid XX sajandi klassikaks saanud teoseid meil üldse lavale toodud. Eesti algupärase ooperi problemaatikast on viimasel ajal palju juttu olnud ning minu meelest pole see kunagi olnud "kvoodi täitmine", vaid publik on nendele arengutele siiralt kaasa elanud.

Rõõmustaval kombel näeb ja kuuleb Estonia laval palju eesti lauljaid. Külaliste kutsumine on samuti vajalik, aga see peaks olema põhjendatud. Lavastajate osas on seni olnud pilt minu meelest liiga muudest rahvustest lavastajate poole kaldu, kellel pole sidet meie kultuuriruumiga. Kurb oleks rahvusooperi muutumine anonüümselt euroopalikuks institutsiooniks, kus ringlevad pea ainult samad käekirjad, mis "igal pool".

Kuna viibin enamuse ajast Eestist eemal, siis olen Estonia ooperit kahjuks viimastel aastatel vähe näinud ja Vanemuise oma üldse mitte. Siiski mainin ainult elavas esituses kogetut. Estoniast meenuvad esimesena Wagneri "Tannhäuser" Lauri Vasaraga Wolframi rollis ning silmatorkavalt erilise kujundusega Hindemithi "Cardillac" ekspressiivsete peategelastega (Rauno Elp, Heli Veskus). Mujalt Ain Anger Londonis Pimeni ning Berliinis Boriss Godunovi rollis Mussorgski samanimelises ooperis ning oma muusikateatritunnetuse poolest paljudele ooperitele silmad ette teinud Bachi "Johannese passioon" Berliini filharmoonias Peter Sellarsi lavastuses ja Simon Rattle'i dirigeerimisel.

Mart Laas

orkestrant, Estonia teatri orkestri tšellorühma kontsertmeister

Orkestri poole pealt ei tundu, et Estonias peaks hakkama kohe mingeid suuri reforme läbi viima. Olukord on rahulik, kunstiline juht Arvo Volmer haldab kõike väga hästi. Tal on oma nägemus, mida peaks tegema ja kuidas. Peab muidugi mõtlema, kuhu praegusel koroonaaajal üldse liikuda saaks. Meil on hetkel ooperi osas üks parimaid situatsioone – maja töötab täie intensiivsusega, saal on publikut täis. Aga Ameerikas näiteks on Metropolitan Opera maja kinni, töötajad ilma palgata. Superlauljad, staarid annavad videotunde, et natuke teenida.

Mis repertuaari puutub, siis peab kõigepealt kindlaks tegema, mida me tahame, ja veel enam – mida me saame teha. Estonia puhul on

räägitud, et ta peab olema euroopalik, aga mis on euroopalik? Kas need modernsed lavastused, mida meil ka on tehtud ja mida meie vaataja alati kuigi kergesti vastu ei võta? Selle osas, mida repertuaaris teha saab, seab ka maja väiksus omad piirid. Ma ise armastan üle kõige Wagneri ja Richard Straussi oopereid, aga seal on enamasti väga suured orkestrikoosseisud, mis meie maja orkestriauku ära ei mahu. Nägin eelmisel aastal Viini riigiooperis Straussi ooperit "Die Frau ohne Schatten", kus oli nii suur orkestrikoosseis, et osa löökpillimängijaid asus n-ö orkestriaugu ukse taga, kuid elamus oli kolossaalne. Samuti on Wagneril ja Straussil ka lauljate partiid väga nõudlikud.

Peab mõtlema, kes neid suudaksid esitada ja kõiki partiisid võibolla oma jõududega ei saagi alati katta. Mõnda Wagnerit veel saab teha, nagu praegu "Tannhäuser" ja hiljuti "Tristan ja Isolde", aga paljusid teisi mitte. Richard Straussilt oli viimati 2000. aastal laval "Salomé". Võiks ju võtta kavva vahel ka vähem mängitud, aga huvitavat repertuaari. Sattusin hiljuti kuulama prantsuse helilooja Adolphe Adami loomingut. Ta on tuntud eelkõige ballettide autorina – "Giselle", "Korsaar" –, aga omal ajal oli ta kuulus ooperihelilooja. Koosseisud seal ei ole suured, võiks mõnda tema teost proovida.

Praegu, kui uue maja lootused on veel kaugel tulevik, võiks Estonia eristuda just oma väiksusega, teha huvitavaid, vahel ka selliseid muinasjutulisi asju. Midagi selles laadis tulebki järgmisel aastal – Raveli kammerooper "Laps ja lummutised".

Peter Pedak

Prantsuse lütseumi direktor, ooperigurmaan

Estonia on üks atribuutidest, mis kinnitab, et Eesti kuulub "Euroopa kultuurrahvaste perre". Suur väärtus on see, et ta on klassikaline repertuaariteater. On vähe Tallinna-suuruseid linnu, kus oleks igal nädalal võimalik vaadata mitut nii erinevat teost. Estonia eripäraks võiks olla trupi ühtsus, meeskonnavaim ja põlvkondlik järjepidevus – see, mida tähistame mõistega "estoonlus".

Praegune repertuaaripilt on küllalt mitmekesine: eesti, itaalia, saksa, vene, prantsuse ooperid. Puudu on barokk ja XX sajand. Näiteks võiks lavale tuua Korngoldi "Surnud linna", millega on juba tehtud suur töö kontsertettekandena. Oluline on jätkata koostööd eesti heliloojatega. Kui reisimine (COVID-19-nimelise surmahirmu seljatamise järel) taastub, võiks Estonia meelitada ooperihuvilisi harva lavastatud teostega. Seda mõistsid Eri Klas ja Arne Mikk juba nõukogude ajal. Absoluutsed šedöövrid ("Traviata" jt) peavad olema kavas pedagoogilistel eesmärkidel (esmatutvuse sobitamiseks ooperiga), aga need ei rikasta Euroopa kultuuripilti.

Eesti lauljate rakendamine edendaks meeskonnavaimu. Toon võrdluse koolist: paiga vaimu ja tööetikat kannab püsiv õpetajaskond, külalislektorite ülesanne on tuua vaheldust ja uusi impulsse. Sama on teatris. Meeles tasub pidada ka seda, et publikut huvitavad põhiliselt oma lauljad, seda on näha Ain Angeri, Aile Asszonyi, Lauri Vasara ja teiste visiitidel kodumaale.

Eestlastest lavastajatele töö pakkumine on kena, aga neile ma "kvoote" ei kehtestaks. Ooperi lavale toomine on väga suur võimalus, mis tuleb ära teenida. Estonias on enim rõõmustanud "Romeo ja Julia" – Stephen Barlow' maitsekas, terviklik, selge kontseptsiooni ja mõtestatud näitlejatöödega lavastus. Mujalt meenub Händeli "Alcina" Cecilia Bartoli ja Philippe Jarousskyga peaosas (Zürichi lavastus, mida nägin Pariisis), väga heade lauljate musitseerimine ja ambivalentne atmosfäär võlu- ja pärismaailma piiril.

Toimetaja: Kaspar Viilup

Allikas: Muusika